

Notat

Opsamling på Arkitekturhovedstad 2023

Resumé

København har været udpeget af UNESCO og International Union of Architects (UIA) til at være World Capital of Architecture i 2023. Københavns Kommune valgte at markere titlen gennem events, kommunikation og et partnerbaseret program i samarbejde med eksterne partnere og enheder i alle forvaltninger. Under året har der fundet 547 events sted. Debatter og dagsordner om klima, arkitektur og byudvikling er nået ud til nye målgrupper, ligesom brede kulturelle events har formået at inddrage nye aktører og skabe nye samtaler om byens udvikling.

Baggrund

København har været udpeget af UNESCO og UIA til at være World Capital of Architecture i 2023. Markeringen af titlen er blevet muliggjort af en bevilling på 6,5 mio. kr. fra Københavns Kommunes megaeventpulje (ØU 5. maj 2020) samt egenfinansiering fra Teknik- og Miljøforvaltningen på 1,7 mio. kr. Projektet har haft fire hovedformål:

1. Styrke faglig viden og dialog om arkitekturens rolle for at nå bæredygtighedsmålene.
2. Styrke borgerinvolvering og dialog om Københavns udvikling.
3. Brande København som en af verdens bedste byer at leve i og dermed sikre eksponering til kommende turister og besøgende.
4. Positionering og fejring af Københavns arkitektur både internationalt og lokalt.

Til projektet var der nedsat en styregruppe med repræsentanter fra ledelsen i alle forvaltninger og med styregruppeforperson i Teknik- og Miljøforvaltningen. Teknik- og Miljøudvalget har givet mandat til arbejdet og har løbende modtaget orientering om projektets udvikling.

Bevillingen fra megaeventpuljen har været fordelt på fire overordnede budgetpunkter: 1) kommunikation og presse, 2) afholdelse af signatur-events, 3) partnerskabsplatform for eksternt drevne aktiviteter samt 4) ressourcer til sekretariatsbetjening. Styregruppen har løbende haft det overordnede ansvar for at godkende aktiviteter og de økonomiske rammer i projektet.

For at opnå formålene i projektet valgte Københavns Kommune at markere titlen i 2023 gennem events, kommunikation og et partnerbaseret program. Dette blev gjort i samarbejde med en række eksterne partnere, herunder bl.a. Wonderful Copenhagen og Dansk Arkitektur Center, og enheder i alle forvaltninger. Teknik- og Miljøudvalget har givet

26-02-2024

Sagsnummer i F2
2024 - 1496

Dokumentnummer i F2
121719

Sagsnummer i eDoc

Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

mandat til arbejdet og har løbende modtaget orientering om projektets udvikling.

Program for Arkitekturhovedstad 2023

Teknik- og Miljøforvaltningen lavede i samarbejde med en lang række interne og eksterne partnere programmet for Arkitekturhovedstad 2023, der var tilgængelig på hjemmesiden www.arkitekturhovedstad.kk.dk. Programmet indeholdt tre overordnede arkitekturtemaer: Historie, Hverdag og Natur. Programmet tilbød forskellige arkitektur-events fra traditionelle udstillinger til rundvisninger, debatter og workshops og var sammensat, så der var events for en stor målgruppe, herunder børn, voksne, fagpersoner og turister. Ved programmets afslutning var der blevet afholdt 547 unikke events.

Københavns Kommunes egenfinansierede signaturevents:

- *Åbningsevent den 17. januar 2023*
Lanceringen blev afholdt på Københavns Rådhus med deltagelse af protektor, daværende Kronprins Frederik, UNESCOs ledelse ved Deputy Director Joity Hosagrahar, samt UIAs præsident José Luis Cortes. Lanceringen blev knyttet til offentliggørelse af pavillonen Reflections in Common, på Kongens Nytorv, der blev indviet af teknik- og miljøborgmester Line Barfod. Arkitekturhovedstads mange partnere var alle inviteret til åbningen. I alt deltog 200 gæster.
- *Open House i marts 2023*
Open House er et internationalt event, der for første gang blev afholdt i København. Eventet blev arrangeret i samarbejde med Dansk Arkitektur Center, der var projektleder på eventet. 58 normalt lukkede bygninger åbnede op for publikum hen over weekenden den 25. og 26. marts 2023. Bygningerne spændte fra tekniske anlæg, historiske palæer til Nationalbanken. I alt blev 10.000 gratis billetter downloadet via Dansk Arkitektur Centers hjemmeside, og arrangementet blev udsolgt på få dage.
- *Highline over Københavns Havn den 4. maj 2023*
10.000 tilskuere så til, da artister gik på line 160 meter hen over Københavns Havn fra BLOX til den gamle Danisco sukkerfabrik på Christianshavn. Arrangementet blev lavet i samarbejde med medlemmer af Danish Slackline Association.
- *14 Københavner-picnics den 11. juni 2023*
Eventet var arrangeret i samarbejde med lokaludvalgene, Områdefornyelseskontorer og Kultur- og Fritidsforvaltningens kulturhuse samt lokale partnere. Eventet bestod af langbordsmiddage, der blev afholdt i hver bydel samtidigt. Der var mellem 150-350 deltagere til hvert arrangement, som blev afholdt i byrum med særlig lokal og arkitektonisk kvalitet. I alt deltog ca. 3.500 gæster i arrangementet.
- *En plads for alle - et mere inkluderende København den 16. september 2023*
Mini-folkemøde arrangeret i samarbejde med Bevica Fonden, hvor omdrejningspunktet var, hvordan man kan skabe en mere inkluderende by med fokus på tilgængelighed og universelt design. Det

blev afholdt på Israels Plads, hvor hele pladsen blev aktiveret gennem kunst, poesi, kørestolsbasket, aktiviteter og debatter. Ca. 2000 deltog på dagen.

- *Arkitekturtopmøde og partnerafslutning i DR Koncerthuset den 29. november 2023*

Den. 29. november 2023 blev der afholdt et arkitekturtopmøde opdelt i to sessioner for at markere afslutningen på arkitekturåret.

Årets faglige og politiske temaer blev debatteret og der blev afholdt et event for at takke Arkitekturhovedstadens mange forskellige partnere for deres engagement og store arbejde. I alt deltog 300 gæster.

Det bemærkes, at en række forvaltninger i Københavns Kommune har både samarbejdet om og udviklet egne events i forbindelse med Arkitekturhovedstad 2023. I bilag 3 er der en oversigt over øvrige forvaltningers events.

Evaluering af målsætninger

Evalueringen af Arkitekturhovedstad 2023 tager udgangspunkt i de fire målsætninger (mål 1-4), der blev opstillet ved projektets start (ØU 5. maj 2020). Derudover evalueres også projektets arbejde med tilgængelighed (mål 5) og projektets partnerskaber (mål 6).

Seks målsætninger:

1. Styrke faglig viden og dialog om arkitekturens rolle for at nå bæredygtighedsmålene.
2. Styrke borgerinvolvering og dialog om Københavns udvikling
3. Brande København som en af verdens bedste byer at leve i og dermed sikre eksponering til kommende turister og besøgende.
4. Positionering og fejring af Københavns arkitektur både internationalt og lokalt.
5. Sætte fokus på den inkluderende by og arbejde for, at tilgængelighed til årets events og arrangementer styrkes.
6. Skabe et mangfoldigt publikumsprogram gennem et bredt partnernetværk.

Evaluering:

1. *Styrke faglig viden og dialog om arkitekturens rolle for at nå bæredygtighedsmålene.*

Målsætningen om at styrke faglighed og dialog om bæredygtig arkitektur har været bærende for Arkitekturhovedstad 2023 og afspejles positivt i både omfang og indhold i de mange events i løbet af året. Ca. 1/3 del af årets 547 events har haft et tema, der passer i den brede kategori for bæredygtighed. Det har for eksempel været i form af guidede rundvisninger om cirkulær arkitektur og klimatilpasning, udstilling om byggematerialer som fx træ, halm, kork og tang og debatter om transformation, klimavenligt byggeri og bevaring.

Årets største faglige og internationale begivenhed UIA World Congress har haft titlen Sustainable Futures – Leave No One Behind og omhandlede arkitekturens rolle for at skabe bæredygtige samfund. UIA-kongressens danske sekretariat og Arkitektforeningen har sammen med Københavns Kommune og By &

Havn samarbejdet for at understøtte opførelsen af 15 verdensmålpavilloner, som blev meget stærke eksempler på bæredygtig arkitektur. Arkitekturforeningen har oplyst, at Verdensmålpavillonerne blev besøgt af mellem 30.000 og 100.000. Om samarbejdet og den bæredygtige dagsorden siger UIA-kongressens danske ledelse:

"Vi har haft et rigtig godt samarbejde med Københavns Kommune om både strategi, aktiviteter og kommunikation, og jeg synes, vi fik gjort både den bæredygtige dagsorden og kongressens mission tydelig for både kongresdeltagere, borgere og turister. At vi nu også kan være fælles om at bringe Copenhagen Lessons i spil i den kommunale planlægning og i lokale og globale sammenhænge, styrker både kongressens eftermæle og den effekt den har haft - og får - på fremtidens byggede miljø!"

- Mette Lindberg, CEO, UIA World Congress of Architects 2023.

2. *Styrke borgerinvolvering og dialog om Københavns udvikling.* Arkitekturhovedstad 2023 har også givet anledning til borgerinvolvering af københavnere i events, der har fokuseret på byens udvikling, bevaring og fremtidige planlægning. Dette er sket i forskellige formater, hvoraf nogle har været debatter, mens andre har været kreative workshops, oplæg eller rundvisninger.

Dansk Arkitektur Center har skabt en stor udstilling i anledning af Arkitekturhovedstad 2023 – Copenhagen in Common, hvor Københavns byudvikling har været omdrejningspunkt. Udstillingsperioden har været den mest besøgte (190.000 besøgende mellem den 4. maj 2023 og 25. januar 2024), og den har modtaget flotte anmeldelser i pressen og af publikum.

. Mange events har været lokalt forankret i regi af kommunens kulturhuse og områdefornyelser. Både kulturhuse og områdefornyelser har lavet mindre events i løbet af året. Sammen med 11 lokaludvalg har de også været medarrangører af den ene af årets signaturevents "Den store københavnerpicnic", hvor lokale og besøgende deltog i fællesspisning i et byrum med særlig relevans for bydelen.

Det største enkeltstående borgerinddragelsesevent har omhandlet høringsprocessen for Jernbanebyen, hvor der blev afsat midler til en udvidet høringsproces og borgerinddragelse af 25 børn og unge fra fem af lokalområdets folkeskoler. Resultaterne for dette arbejde er blevet udmøntet i en rapport om de unges anbefalinger til fremtidige nye bydel, som kommer til at indgå i det kommende udviklingsarbejde for området.

"Vi håber, at vi om 10 år kan stå her igen og sige, at det her har jeg været med til at lave. At vi kan genkende de mange levende byrum, få glæde af den hyggelige stemning i lokomotivskoven og høre lydene af summende insekter på strøget ved Spor 10.

Tak fordi I lytter til os. Vi er taknemmelige for at kunne fortælle jer om vores drømme for byen."

- Ungerepræsentanterne om arbejdet med anbefalinger til Jernbanebyen.

3. *Brande København som en af verdens bedste byer at leve i, og dermed sikre eksponering til kommende turister og besøgende.* Målsætningen om at brande København internationalt er opnået gennem samarbejde med flere strategiske partnere, hvor de vigtigste har været Wonderful Copenhagen, Copenhagen Capacity, Creative Denmark og Dansk Arkitektur Center. Wonderful Copenhagen har haft projektledelsen for brandingopgaven, der gennem støtte fra Erhvervsfremmestyrelsen på 4 mio. kr. har sikret markant international presseeksponering i form af 100 pressebesøg til København, som har resulteret i 800 presseomtaler i internationale medier, herunder bl.a. Le Monde, Frankfurter Allgemeine, The Telegraph, Forbes, Wallpaper mv.

Wonderful Copenhagen har også stået for stor fotoudstilling i ankomsthallen i CPH Airport, hvor millioner af rejsende er blevet eksponeret for dansk arkitektur og Københavns titel som UNESCO-UIA World Capital of Architecture, når de er ankommet til byen. Wonderful Copenhagen har også stået i spidsen for onlinekampagner til udvalgte markeder i Europa, som er blevet set af mere end 6,5 mio. europæere. Dansk Arkitektur Center har også været en central aktør i samarbejdet omkring pressebesøg og har sørget for rundvisninger, fagligt materiale og interviews i forbindelse med pressebesøg. Ifølge centrets ledelse har anledningen og samarbejdet om Arkitekturhovedstad skabt store resultater:

Arkitekturhovedstad 2023 har løftet vores dagsorden længere ud i befolkningen og i verden, hvilket er hele formålet med alt hvad vi laver. (...) Københavns Kommune, ambassaderne, turismeorganisationerne, erhvervsorganisationerne, alle de private aktører - samarbejdet har været unikt og forbilledligt, og jeg tror, vi kommer til at høste frugterne af det i mange år frem i tiden.

- Dorthe Weinkouff Barsøe - Vicedirektør, Dansk Arkitektur Center.

4. *Positionering og fejring af Københavns arkitektur, både internationalt og lokalt.* Titlen som UNESCO-UIA World Capital of Architecture har også haft til formål at eksponere dansk arkitektur og knowhow indenfor bæredygtige byløsninger både lokalt og internationalt. Ambitionen er understøttet af partnerskab med centrale aktører i branchen. I forbindelse med den internationale ejendomsbranches årlige messe MIPIM i Cannes, er København blevet eksponeret som Arkitekturhovedstad 2023 under overskriften Copenhagen in Common. Tilstedeværelsen i form af messestand og materiale blev eksekveret af netværket Byggesocietetet med støtte fra Økonomiforvaltningen og branchen.

Creative Denmark, der arbejder for markedsføring af de danske kreative erhverv, har også anvendt anledningen til at eksponere den danske arkitektbranche i sit materiale i 2023. Københavns Kommunes internationale delegationservice samarbejder med BLOXHUB om håndtering af internationale delegationer, som i 2023 har haft ca. 100 internationale delegationer, der har henvendt sig vedrørende World Capital of Architecture.

Københavns investeringsfremmeaktør Copenhagen Capacity har brugt World Capital of Architecture i promoveringskampagner for hovedstaden med henblik på at tiltrække investeringer og talenter. Om titlen udtaler Copenhagen Capacity's ledelse:

"Det har været en enestående anledning til at synliggøre og promovere København over for internationale aktører som falder inden for vores målgruppe, nemlig virksomheder, investorer og talent. Vi har haft mulighed for at være en del af en større fortælling, som vi har formidlet på diverse internationale konferencer samt via vores kommunikationskanaler."

– Rikke Petersen, Copenhagen Capacity

5. *Sætte fokus på den inkluderende by og arbejde for at tilgængelighed til årets events og arrangementer styrkes.*

Teknik- og Miljøforvaltningen indgik et partnerskab med Bevica Fonden og modtog 2,1 mio. kr. til at arbejde med universelt design og tilgængelighed i program- og eventudvikling af Arkitekturhovedstaden (BR 14. oktober 2021). Bevica Fonden afsatte yderligere økonomisk støtte til tilgængelighedsprojekter og styrkelsen af tilgængelighed til events under arkitekturåret. I alt blev 20 projekter bevilget 2.324.058 kr. Samtlige projekter blev udvalgt i samarbejde med sekretariatet for Arkitekturhovedstaden.

I oktober 2022 blev der afholdt en tilgængelighedsskole for arkitekturårets medaktører, hvor 60 deltog og fik viden om både tilgængelighed og universelt design og konkrete værktøjer til at gøre deres events mere inkluderende. Om samarbejdet udtaler Bevica Fondens ledelse:

"Vi fået skabt langt større opmærksomhed om og sikret, at endnu flere har kendskab til og forstår vigtigheden af universelt design og tilgængelighed; både professionelle aktører såvel som lægmænd. Derudover har vi fået forankret viden om universelt design og tilgængelighed i Københavns Kommune og opkvalificeret viden om universelt design og tilgængelighed hos samarbejdspartnerne i Arkitekturhovedstaden"

– Marianne Koefoed, Direktør, Bevica Fonden.

6. *Skabe et mangfoldigt publikumsprogram gennem et bredt partnernetværk.*

Arkitekturhovedstad 2023 blev iværksat i 2020 efter tildeling af titlen som UNESCO-UIA World Capital of Architecture og bevilningen fra Københavns Kommunes megaeventpulje. For at opnå

de fire målsætninger blev projektets program baseret på indgåelse af partnerskaber med en række forskellige aktører, der hver især kunne understøtte projektet med henholdsvis strategiske og indholdsmæssige ressourcer.

Derudover har eventet haft succes med at involvere mere end 150 såkaldte eventpartnere, der har stået bag 547 arkitektur-events i løbet af året og eksponeret disse igennem programmet for Arkitekturhovedstad 2023. Herunder udtalelser fra tre vidt forskellige partnere: Velux, der har været involveret gennem sit projekt Boligværkstedet, Kulturdistriktet, der har arbejdet med kulturaktører i Østerbro og Curated Works, der er en selvstændig arkitektvirksomhed, som arbejder i krydsfeltet mellem formidling og design:

"Det har været uvurderligt for vores projekt (Boligværkstedet), at være partner i WCA23, med stor synergi og gensidige forstærkning af budskaber."

- Lone Feifer, CEO for Bæredygtigt Byggeri, VELUX.

"Vi har fået nye samarbejdspartnere, nye projekter, kendskab til Universelt Design og positiv opmærksomhed til Kulturdistriktet ud af Arkitekturhovedstad 2023. Desuden har det været inspirerende og lærerigt at indgå i et ambitiøst projekt på Københavns og arkitekturens vegne. Den primære årsag til dannelsen af nye partnerskaber ligger i organiseringen bag Arkitekturhovedstad 2023 og den sirlige infrastruktur, der ligger bag alle de aktiviteter, der har indgået i projektet."

- Jesper Koefoed-Melson, Direktør, Kulturdistriktet.

"Jeg har fået rigtig meget af Arkitekturåret. Først og fremmest en kæmpe platform, et vindue mod verden og muligheden for at synliggøre min praksis, mit arbejde og hvad jeg står for som praktiserende arkitekt. Desuden udvidede jeg mit netværk i form af nye samarbejdspartnere og et publikum som jeg ellers ikke vil kunne nå, fik pludselig øje på mig."

- Lawrence Ebelle, selvstændig arkitekt, Curated Works.

Kommunikation og presse

For at markedsføre Arkitekturhovedstad 2023 til københavnere har projektet anvendt forskellige kommunikationsformater. Der har for eksempel været byrumskampanjer, en række mediesamarbejder mv., hvilket uddybes i bilag 4.

Centrale dagsordner i arkitekturdebatten

Udover de seks målsætninger, som er gennemgået herover, er det også relevant at se på den indflydelse Arkitekturhovedstad 2023 har haft på centrale dagsordner indenfor arkitektur og byudvikling. Her præsenteres de tre fora, hvor faglige og politiske dagsordner har influeret på hinanden:

Come on Copenhagen

Sammen med Arkitektforeningen og mediet Byrummonitor bad Københavns Kommunes stadsarkitekt 12 toneangivende arkitektvirksomheder, herunder bl.a. Cobe, Gehl og Tredje Natur om at udfordre

København med en kærlig-kritisk kommentar. Det resulterede i 12 tekster under overskriften "Come On Copenhagen", der blev bragt i Byrummonitor fra januar til december 2023 (en artikel hver måned). De 12 tekster er samlet i bilag 1.

UIA-kongressen og Copenhagen Lessons

UIA-kongressen har været den største internationale begivenhed i løbet af 2023 og samlede over 6.000 professionelle delegerede fra hele verden. Kongressens overskrift var Sustainable Futures – Leave No One Behind og havde fokus på, hvordan arkitektur kan bidrage til at nå FNs verdensmål. Kongressens værdimæssige resultat blev formuleret som The Copenhagen Lessons – og er ti udsagn, som fremtidens arkitektur skal leve op til for at sikre planetens bæredygtighed. Se bilag 2.

Arkitekturtopmøde

Arkitekturtopmødet d. 29. november 2023 blev planlagt som den afsluttende faglige og politiske opsamling på Arkitekturhovedstad 2023. Topmødets deltagere bestod af arkitekterne bag Come On Copenhagen, Kulturministeriets ekspertgruppe for arkitektur, samt politikere fra de københavnske omegnskommuner, der sammen diskuterede arkitekturpolitikens relevans i kommunerne. Under temaet "Come on Greater Copenhagen" debatterede arkitekter og politikere, og de dominerende emner var henholdsvis bevaring, nybyggeri, inklusion, tilgængelighed, klima og biodiversitet.

Politisk handlerum

Det politiske handlerum er begrænset, idet der er tale om en opsamling.

Videre proces

De partnerskabserfaringer og faciliterende metoder, som året har efterprøvet samt CPH-lessons visioner for fremtidens byggeri kan med fordel inddrages i forvaltningens fremtidige arbejde, hvor interessentskaber, innovation og samskabelse med københavnernes bliver en præmis for byudviklingen, jf. Teknik- og Miljøudvalgets Vision 2035 "Vores København".

Erfaringer fra Arkitekturhovedstad 2023 i forhold til universel design kan bl.a. tages med videre i forbindelse med fremtidig planlægning af megaevents i København og som tilføjelse til arbejdet med tilgængelighed.

Kulturministeriet er i gang med at udarbejde en ny national arkitekturpolitik. Kulturministeren har i den forbindelse nedsat en ekspertgruppe bestående af 12 udvalgte eksperter indenfor arkitektur med Pil Høyer Thielst som forkvinde. Ekspertgruppen skal udarbejde en hvidbog bl.a. med baggrund i input fra kommunerne, som er blevet indsamlet december og januar 2024. Københavns Kommune er på baggrund af drøftelser og dialog i løbet af arkitekturåret kommet med input i januar 2024.

Der er ingen oplyst tidsplan for, hvornår den nye nationale arkitekturpolitik foreligger.

Karsten Biering Nielsen
Vicedirektør

Come On Copenhagen!

Publikation i anledning af Arkitekturhovedstad 2023
Byrummonitor, Arkitektforeningen og Københavns Kommune

© 2023 Københavns Kommune,
Byrummonitor, Arkitektforeningen og
skribenter.

Denne publikation er udgivet i
forbindelse med Arkitekturhovedstad
2023 og er udarbejdet i
samarbejde med Byrummonitor og
Arkitektforeningen.

Grafisk design: Københavns Kommune
Forsideillustration af SLA.

Teknik- og Miljøforvaltningen
Københavns Kommune

Byrummonitor

Indholdsfortegnelse

Forord Camilla van Deurs, stadsarkitekt

Come On Copenhagen

Januar	SLA
Februar	Søren Nielsen, Vandkunsten
Marts	Rønnow, Leth & Gori
April	Schmidt Hammer Lassen
Maj	Tredje Natur
Juni	Gehl
Juli	Lendager
August	1:1 Landskab
September	COBE
Oktober	Erik Brandt Dam
November	Gustav Brade, Henning Larsen
December	3XN

Refleksion Line Barfod, teknik- og miljøborgmester

Forord

En levende arkitekturdebat i den levende by

Arkitektfaget har altid været en af de førende katalysatorer for debatten om samfundets udvikling. Arkitekter betegnes ofte som både visionære folkeforfærere eller som kamplystne værdikrigere til samfundsdebatten. Men en ting, de aldrig kan beskyldes for, er apati. Arkitekter søger at gøre verden bedre gennem arkitekturen, og deres meninger er derfor værd at lytte til.

Ved at debattere arkitekturen og byens udvikling gennem en kritisk linse kan vi bedre forstå den indvirkning, den har på vores liv og vores miljø. Arkitekturen former vores fysiske miljø, skaber en følelse af identitet og sted, forbedrer vores livskvalitet, understøtter den økonomiske udvikling og spiller i stigende grad en essentiel rolle i at fremme og opretholde bæredygtige byggerier og miljøer.

København er verdens bedste arkitekturby – men har også mange udfordringer og problemer. Hvordan skal vi leve sammen, når byen vokser? Hvordan øges biodiversiteten og adgangen til de stille hverdagsrum i byen? Hvordan bevarer vi Københavns historie og arkitektoniske kvalitet, samtidig med at vi sikrer boliger til flere? Og skal vi overhovedet bygge mere i byen eller i stedet transformere og bevare det, som allerede findes?

I anledning af Arkitekturhovedstad 2023 har Mike Lippert lavet konceptet for Come On Copenhagen, og jeg har sammen med Arkitektforeningen inviteret 12 arkitektvirksomheder samt teknik- og miljøborgmester Line Barfod til at give deres bud på, hvilke alvorlige udfordringer byen bør tage hånd om under overskriften 'Come on Copenhagen'. Byrummonitor har bragt debatindlæggene i løbet af året, og de er alle samlet i denne publikation.

Arkitekturen lever ikke i et vakuum, men er dybt påvirket af samfundets kulturelle værdier, derfor har de deltagende arkitekter samarbejdet med andre debattører og kulturaktører i udformningen af deres kærlige og kritiske opråb til byen.

Med denne spændende, oplysende, provokerende og opløftende læsning, som jeg kun kan opfordre dig til at dykke ned i, sætter vi et tankevækkende punktum for Arkitekturhovedstad 2023. Et punktum der peger frem mod yderligere samtaler om arkitekturen.

Tak til alle bidragsyderne til debatindlæggene. God fornøjelse – jeg håber, du har lyst til at debattere videre!

Camilla van Deurs
Stadsarkitekt, Københavns Kommune

COME ON COPENHAGEN | JANUAR

SLA: Indfør totalt byggestop 28. marts

Af Tegnestuen SLA
Debat 31. JAN. 2023

København er en af Europas mindst grønne hovedstæder. Byens grønne og blå oaser bliver fyldt op med bygninger, mens biler til stadighed fylder alt for meget. Er det den by, vi ønsker os?

Vi foreslår, at København gør op med fortidens fejlprioritering og med vores alt for store ressourceforbrug: På Earth Overshoot Day 28. marts indfører København byggestop.

I stedet bruger vi vores kræfter på at forvandle en tredjedel af alt vejareal til natur. Herved kan vi skabe 600 hektar bynatur (eller to gange Amager Fælled), der giver plads til 200.000 nye træer og levested for flere millioner af nye københavnere i form af fugle, bævere, bier med flere. Alt sammen uden at fjerne en eneste

Illustration: SLA

bolig eller parkeringsplads.
Vil København tage ansvar og skabe en markant grønner, mere klimavenlig og levende by?

Sammen kan vi få liv til at spire og forvandle vores veje fra grå asfalt til et netværk af liv – for mennesker og natur.

Vi har bedt Kaspar Colling Nielsen om en kommentar til vores indlæg. Her er, hvad han skriver:

»Der har levet moderne mennesker på Jorden i 350.000 år. I al den tid har vi levet i naturen. Det er kun inden for de sidste hundrede år, vi er flyttet ind i grå betonbyer, hvilket jo i virkeligheden er et kæmpe antropologisk eksperiment. Et eksperiment der godt kan slutte nu.«

COME ON COPENHAGEN FEBRUAR

Søren Nielsen: Det er ikke længere din tur, København

Af Søren Nielsen, partner i tegnestuen Vandkunsten
Debat 22. FEB. 2023

Der venter en vækst, som ikke drives af beton eller byggerirøveri, skriver Vandkunsten-partner Søren Nielsen i dette debatindlæg.

Universet, forplantningen, fordøjelsen og åndedrættet. Udvidelser og sammentrækninger er naturens rytme. København! Vækstens vendepunkt er nu, hvor alle planetære grænser er overskredet, og ethvert råderum opbrugt. Tid til en tænkepause. Mad og tøj må vi jo have, men nybyggeri har vi nok af. Luk projektpipelinen,

imens vi lærer at bygge og bogføre bæredygtigt, at deles om nødvendighederne, at fordele rigdommen retfærdigt.

København! Du har travlt nok endda: Renovering, efterisolering, optimering af alt det areal, du fik bygget i grådigt hastværk. Og husk, snart skal din ven Mykolajiv bruge din hjælp til sin gigantiske genopbygning.

Det er ikke længere din tur, København. Du skal dele med den nære udkant og det fjerne udland. Du skal nøjes, du skal vente.

Op med næbet, København! Vær glad for alt det smukke og gode, du har. Foråret kommer snart. En vækst venter, hvis medie ikke er beton

Udsigt til København set fra Sortedamsdosseringen ca. 1837. Maleri: Christen Købke/Ordrupgaard

og byggerirøveri, men en vældig indånding af frihed og fællesskab. Aum!

Aysha Amin, kunstner, kurator og arkitektstuderende, skriver i en kommentar til vores indlæg:

Uden nostalgi, men mere anarki

»Jeg kan godt følge lysten til at tænke indad og finde sig selv. Bare slukke for det hele. Verden og vi har også gået virkelig meget igennem i de sidste par år. Der er så sygt meget greenwashing og fastfoodbyggeri, og

det har bare kørt for fuld skrue i de store byer. Håndværkere og fagfolk får ikke mulighed for at bygge ordentligt. Byggebranchen skulle lære af Meyers, Noma og folks egne baghaver. Som arkitektstuderende tror jeg på, at den nye generation nok skal gøre branchen bedre. Uden nostalgi, men med mere anarki!«

Rønnow Leth & Gori: De aftryk, vi sætter i dag, skal vi også holde af om 100 år

Af Rønnow, Leth & Gori, Tegnestue fællesskab
Debat 22. MAR. 2023

Skal vores bygninger holde, må vi værne om kvalitet og æstetik, skriver tegnestuefællesskabet Rønnow Leth & Gori.

Kære København, det er egentlig ganske enkelt – jo længere dine bygninger holder, desto mindre er det aftryk, de sætter på vores planet.

Vi mennesker tillægger omgivelser og bygninger værdi i kraft af de historier og den kvalitet, vi sanser, når vi færdes i eller omkring dem. Det gør, at de bygninger, vi holder af, passer vi bedre på – og det øger deres chancer for en lang levetid.

Det handler derfor om at sikre, at de aftryk,

vi sætter i København i dag, skal vi også kunne holde af om 30, 50 og 100 år. Og det forudsætter høj kvalitet – bygningskulturel kvalitet. Det handler foruden konstruktiv beskyttelse, materialekundskab og muligheden for at kunne reparere og vedligeholde i lige så høj grad om æstetik, diversitet, atmosfære, fortælle værdi og generøsitet.

Så kære København, hvis vi sammen for alvor vil sikre en bæredygtig fremtid, bør vi gå all-in med både hjerne og hjerte. Business as usual er passé.

Lad os investere i fremtiden ved 1) at værne om det, vi har, og 2) bygge bygninger med evnen til at leve længe – gennem vores og kommende generationers kærlighed til dem.

Slagtergårdene på Vesterbro i København i 2018, inden de blev revet ned. Foto: Jokum Rohde

Jokum Rohde, forfatter og dramatiker, skriver i en kommentar til indlægget:

Byplanlægningen glemmer fortiden

»Vor tids byplanlægning undviger et essentielt element i byen: fortiden. Den arbejder med fremtiden i et medium, hvor fortiden er mere til stede end både nutid og fremtid. Byer er ophobninger af levede liv. Byer er ophobninger af skuffede forventninger, forspildte mennesker, frygtsomme blikke ud i endeløse søndage. Her ser vi København med dets knuste knogleværk af en havn, dets spindelvævsforstæder, der klæber sig til ringvejene ... dets trange desperate city.«

»Jeg håber på en by, der tænkes og opleves på tværs af tid, fra det industrielle ind i det postindustrielle, fra et København med kaserner, gasværker, skibsværfter og fabrikker ind i et endnu smukkere København, båret af nye bygninger, nye produktionsformer, nye akser – og jeg håber, at københavneren, denne af regn og mørke begunstigede sjæl, sættes fri til at drømme i gamle, skæve sidegader; det er hende, der bygger vores by. Resten er kulisser.«

Schmidt Hammer Lassen: Gør som i Bruxelles og forbyd nedrivning af det, der ikke har kulturværdi

Af Schmidt Hammer Lassen
Debat 19. APR. 2023

Indfør lovgivning, der gør bevaring og transformation til reglen frem for undtagelsen, skriver Schmidt Hammer Lassen.

Kære København,
Du er blevet udråbt til en af verdens bedste byer at bo i. Med titlen følger et ansvar for at gå forrest og vise, hvordan liveability og bæredygtig byudvikling kan forenes. Din portefølje af smukke bygninger har skabt en historisk fortælling om fælles kulturarv.

Men hvad med alle dem, der ikke kvalificerer sig til at komme på Slots- og Kulturstyrelsens bevaringsliste? Og som trods alt repræsenterer gennemsnittet af vores eksisterende bygningsmasse. Vi ved, at netop nedrivningen af disse, til fordel for nybyggeri, bidrager til den klimakrise, vi står i.

I 2019 annoncerede den belgiske regering et lovforslag om i Bruxelles-regionen at forbyde nedrivning af bygninger, der ud fra et konstruktionsmæssigt perspektiv ikke fejler noget, men som heller ikke har nogen speciel værdi set gennem kulturarvsbrillen.

Kedelbygningen i Vejle, som Schmidt Hammer Lassen har været med til at restaurere sammen med Spinderihallerne.
Foto: Schmidt Hammer Lassen

Udkastet til loven – den er endnu ikke vedtaget – foreskriver, at der kun bør gives tilladelse til nedrivning på baggrund af en »interesseafvejning«, hvor bygningens arkitektoniske kvalitet, værdi for offentligheden og dens betydning i bystrukturen tages i betragtning.

Hvis en bygning vurderes uegnet til bevarelse, skal der genbruges så meget af det eksisterende byggemateriale som muligt. Det har medført et mentalitetsskifte hos Bruxelles' byggefirmaer, der nu interesserer sig for den cirkulære økonomi. Fordi en bygnings værdi vil blive vurderet ud fra klimahensyn, vil sådan en lov ikke differentiere mellem Amaliegade og Roskildevej. Og i tilfælde af, at en bygning rent faktisk skal rives ned, vil den også give kommunen mulighed for at stille krav til recirkulering og genanvendelse af materialer.

Så kære København, burde du ikke følge trop, eller gå forrest, og indføre lovgivning, der gør bevaring og transformation til reglen frem for undtagelsen?

Schmidt Hammer Lassen har bedt Martin Zerlang, professor ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab på Københavns Universitet, skrive en kommentar til indlægget:

Zerlang: Kulturarv minder os om, at der kommer nogen efter os
Bevar os vel!

Selvfølgelig er bevaring og bæredygtighed to sider af samme sag. Og selvfølgelig er bevaring og transformation også to sider af samme sag. Bevaring kræver vedligehold, men også justering til nye vilkår. Transformation tager udgangspunkt i det kendte i sine tilnærmelser til det nye og måske ukendte.

Det kan være fristende bare at rive ned og rydde grunden. Det kan give en momentan følelse af almagt. Nedrivningsarbejdere skal være blandt de lykkeligste arbejdere. Men selvom bygherren har ejendomsretten, er bygningen en fælles oplevelse for borgerne.

Huse skal være høflige, har arkitekten Cedric Price sagt, og høflighed er at tage hensyn til hinanden. Byen skal ikke være en ødemark, hvor kun kaktusser blomstrer. Byen skal være et sted, hvor man forstår kunsten at fragte sin fortid med ind i fremtiden.

Bæredygtighed handler også om, at vi skal give noget videre. Kulturarv minder os om, at der kommer nogen efter os.

Tredje Natur: København, lad os se en visionær plan for fremtidens cykelby

Af Tredje Natur

Debat 24. MAJ. 2023

Cykling har været indgroet i Københavns kultur siden 1920'erne som et resultat af økonomisk krise og stigende interesse for motion og sundhed. Byens gader og stræder har i udpræget grad været velegnet til cykling, længe før biler blev almindelige.

På trods af, at det har været kendt i årtier, at cykling giver en betydelig samfundsmæssig gevinst – det estimeres, at samfundet tjener 8,39 kroner for hver kilometer, der cycles i stedet for kørsel i bil – bliver der i byplanlægningen fortsat prioriteret

omkostningstunge og fossile infrastrukturer som kørebaner og høje parkeringsnormer. Kun et mindretal af københavnere bruger bilen dagligt, og alligevel viser Cyklistforbundets udregninger, at der investeres næsten 14 gange mere i bilister end i cyklister.

Er det virkelig hensigtsmæssigt i en klimakrisetid, hvor vi har akut brug for at handle på klimakrisen, at favorisere bilisme over cyklende og gående, når det faktisk er sundere, mere klimavenligt, og samfundsøkonomisk fordelagtigt at cykle?

Tredje Natur skriver: »Postkort fra fremtiden? Liveability, grøn mobilitet og bynatur anno 1907. Vestre Boulevard (nu H. C. Andersens Boulevard).« Foto: Ukendt

Come on, Copenhagen – lad os se en visionær plan for fremtidens cykelby!

Svante Lindeburg, direktør ved Golden Days Festival, er blevet bedt om at skrive en kommentar til indlægget:

Golden Days-direktør: Giv plads til cykelflirten

Danskerne kårede for få år siden det mest københavnske ved København i forbindelse med Golden Days Festival. Her kom 'cykelflirten'

med på kanonen. Løbecycle, barnecycle, BMX-cykel, damecykel, Christiania-cykel, elcykel. Fra vugge, til ungdom til grav.

Som københavnere er vores tohjulede ven mere end et transportmiddel. Den er en del af vores identitet, stammekultur, kærlighedsritualer – og livscyklus. Lad os give plads til cyklen og flirten i Københavns gader.

COME ON COPENHAGEN JUNI

Gehl: Hvis vi afliver ideer, før de afprøves, forsvinder Københavns kanter

Af LISELOTT STENFELDT, Team director og head of R&D, Gehl
Debat 28. JUN. 2023

Det er i vores gader, hverdagen sker. Her møder vi Københavns identitet og den kulturelle mangfoldighed, som vi på mange måder elsker at være en del af.

En by for alle, mener jeg, kun opnås ved at skabe plads: København, lad os give mere slip, og lad kanterne stå klart og forskelligt overalt i byen.

Vi står over for en tid, hvor stigende ejendomspriser i høj grad begrænser

mulighederne for kultur- og nattelivet i de centrale bydele, og vi risikerer, at restriktioner og flere reguleringer er med til at polere kanterne væk, så alle gader i København ligner hinanden.

Når vi ikke tænker mere kreativt om, hvordan vi bedre deler byens kvadratmeter mellem os, når vi ikke diskuterer løsninger, der lader folk bruge gader på forsøgsbasis uden regulering, og når vi afliver ideer, før de afprøves, mener jeg, at vi truer det rige gadeliv, som en by med kant bør

Foto: Gehl

have.

Jeg står tilbage med følelsen af, at vi ikke forstår at varetage og fejre den unikhed, Københavns gader faktisk har.

Ved at zoome ind på og bedre forstå gadelivet kan vi henvende os til fællesskaber i en skala, der ikke udsletter forskelligheder og diversitet, men giver plads til individuelle stemmer.

Billedkunstner og byudvikler Kenneth A. Balfelt, er blevet bedt om at skrive en kommentar til indlægget:

Kunstner og byudvikler: Kan skæve mennesker få plads?

Kan bænke laves buede, så vi kan snakke sammen? Kan skæve mennesker få lov til at sidde på byens bænke? Kan pladser også laves til behov, som gadens folk har?

For nogle er byen en dagligstue, hvor der også klippes negle, og for andre er den en udendørs café, hvor lakerede negle vises frem.

Lendager: På kun et øjeblik har vi mennesker ødelagt Jorden. Lad os bruge resten af tiden på at redde den

Af LENDAGER

Debat 12. JUL. 2023

Tiden vil på sigt stille os alle lige.

Når vi først ligger i jorden, er der ikke længere forskel på, hvilken rigdom vi er født med eller har haft i løbet af livet. Den egentlige rigdom, vi har, er den tid, vi hver især bruger her på Jorden. Nuet er vores fælles evighed.

Ud fra et historisk perspektiv har vi mennesker på kun et øjeblik ødelagt Jorden.

Desværre er naturen ordblind og mestrer ikke skrivekunsten. Ellers ville alle Jordens arter, moser, heder, skove og overdrev uden tvivl stå i kø for at skrive en klage.

I Bibelen hersker vi ikke længere over naturen

Indtil år 2020 beskrev et vers i Bibelens skabelsesberetning, at mennesket hersker over naturen. Dette er ændret i den nyeste

Brandruin af 2. Christiansborg. Foto: Ukendt/Kbh Billeder

oversættelse af Bibelen, så vi nu skal »tage ansvar« for naturen.

Vi lever i en tid, hvor alle vores valg skal måles. Måles mod konsekvens, mod manglen på samme, måles i vægt, energi og CO2. Eller måles på handling.

Det er derfor vigtigere end nogensinde, at vi lærer vores verden at kende, og at vi forstår, hvad det er, vi forsøger at reparere og hvordan.

Det skaber en ny æstetik, en ny tilgang til materialer, ressourcer og tid.

Vi skal bruge denne tid til at undres, forundres og stille spørgsmål. Vi skal alle turde at sige fra og udfordre det, vi ikke kan se rigtigheden i.

Så kære København, hvad er tiden værd, og hvordan kan vi bedst bruge den?

Lendager har bedt kunstner Jeppe Hein og filosof Rasmus Johnsen om at skrive en kommentar til indlægget:

Kunstner og filosof: Brug tiden, om lidt er den væk

Vi glemmer tiden eller rettere lever med den som midlertidighed: Vi skal dit, dut og dat på et bestemt tidspunkt eller i et bestemt tidsrum. På arbejde, i skole, på ferie, op om morgenen, i seng om aftenen. Lige forbi, over på den anden side, igennem. Alt imens tingene opstår, går sin gang og forgår, som de har gjort så længe, vi har eksisteret.

Stop. Træk vejret. Mærk det. Helt ned i maven. Det får en ende en dag: for dig, dig og mig.

For første gang nogensinde er vi i en situation, hvor vi ved, at det, vi gør sammen, og måden vi gør det på fra øjeblik til øjeblik, har afgørende betydning for, at den verden, vi lever i og giver til dem, der kommer efter os, ikke bliver til et altomfattende helvede på jord.

Kom nu, København. Hvad gør vi nu, nu og nu for at forandre os og systemet? Brug tiden. Rigtigt. Det er det hele værd. Når alt kommer til alt, er det den eneste valuta, vi har.

1:1 Landskab: Skal byens rum virkelig kun være for fulde folk og insekter?

Af 1:1 LANDSKAB

Debat 16. AUG. 2023

Hvad blev der af de klassiske, småkedelige uprogrammerede byrum, hvor alt kan ske og ingenting, spørger 1:1 Landskab i denne ottende udgave af 'Come on Copenhagen'.

Fest og ballade eller bynatur og biodiversitet? Kontrasterne trives i Københavns nye byrum, hvor alle steder programmeres til max med enten aktiviteter eller natur, turister, insekter,

badezoner, løberuter, udeservering overalt, interaktive legepladser - fortsæt selv listen.

Hvad blev der af de klassiske byrum, parkerne og pladserne til hverdagens små pauser? Det småkedelige uprogrammerede byrum, hvor alt kan ske og ingenting?

Vi vil have flere byrum, hvor tiden kan stå stille. Hvor du kan læse en bog, nyde solen og gå på græsset. Hvor det stille hverdagsliv er i fokus fremfor vild natur og larmende byture. Og vi tør vædde på, at vi ikke er alene. Fælledparken,

I Grønttorvsparken i København er der plads til at dase i solen eller et improviseret boldspil. Foto: 1:1 Landskab

Kongens Have, Ørstedsparken – alle byens grønne, gammeldags parker er fyldt med unge mennesker, familier og hundelufftere i alle aldre.

Hvorfor ikke give mere plads til det stille og rolige hverdagsliv?

1:1 Landskab har bedt Vincent F. Hendricks, professor i formel filosofi ved Københavns Universitet og leder af Center for Information og Boblestudier, skrive en kommentar til indlægget:

Vincent Hendricks: En demokratisk grundpille

Byens rum er offentlige rum – alle skal kunne nyde fri adgang til disse; det eneste adgangskriterium er, at man er borger. Således er det offentlige rum en demokratisk grundpille fritaget for kommercielle interesser eller andre særhensyn.

Byens rums *raison d'être* er såvel at stimulere som manifestere individets autonomi og det kollektive demokrati.

Cobe: København, der er masser af muligheder, hvis du deler lidt med Great Gladsaxe eller Bad- ass Brøndby Strand

Af COBE

Debat 20. SEP. 2023

København skal også fortættes uden for kommunegrænsen, i forstædernes bycentre og erhvervsområder i stedet for i naturområder, skriver Cobe i denne niende udgave af 'Come on Copenhagen'.

København, du er vokset. Fra en slidt havnearbejder i 80'erne til en skægtrimmet hipster i 20'erne. Du cykler i gaderne, bader i havnen, spiser nordisk gourmet og lever livet i verdensklassebyrum.

Men København, din ressourcekonto er overbudgetteret.

PR-Foto: Turning Tables Danmark

København, vi lever i en tid, hvor byens grænser overskrides. Din fremtid ligger også uden for kommunegrænsen. I eksisterende bycentre og erhvervsområder med veje, broer, tunneller og togbaner, vi kan fortætte omkring — ikke i naturområder.

København, du er grænseløs. Et netværk af liv og ressourcer, som rødder, der har formeret og forplantet sig. Lad os ernæres af den regionale by, fra Hovedbanen til Roskilde, Køge, Frederikssund, Helsingør og Hillerød. Stregerne er slået. Sæt retningen på ny. Der er masser af muligheder, hvis du deler lidt med Herlige Herlev, Great Gladsaxe, Insta-venlige Ishøj eller Bad-ass Brøndby Strand. Du skal være en polycentrisk mønsterbryder.

Kom nu, København er for fed.

Cobe har bedt Mark Vacher, antropolog og lektor i etnologi ved Saxo-Instituttet på Københavns Universitet, skrive en kommentar til indlægget:

Antropolog: At identificere et centrum kræver overblik

At identificere et centrum kræver overblik. Det samme gælder en periferi. Sidstnævnte kan dog også erfares fra siden i form af en grænse. I begge tilfælde er der tale om perspektiver udefra. Oplevet indefra er byen altid udenom. Den strækker sig i alle retninger, også op og ned.

At være i centrum behøver ikke reduceres til en lokalitet omkranset af en periferi. Det kan også være et udgangspunkt, hvorfra verden kan åbne sig.

COME ON COPENHAGEN OKTOBER

Erik Brandt Dam: København, tag byen tilbage fra parasitter, der snylter på dig

Af ERIK BRANDT DAM, Arkitekt

Debat 18. OKT. 2023

København har haft alt for travlt og skal sætte tempoet ned, nu hvor vi alligevel er løbet tør for inspiration og tilstrækkelig gode argumenter for at bruge og forbruge planetens ressourcer, som vi gør, skriver Erik Brandt Dam i denne tiende udgave af 'Come on Copenhagen'.

Træk vejret København – luk øjnene i, og lad tankerne flyve. Forestil dig et København uden

byggekraner. Uden tunge transporter af beton i fast eller flydende form.

En by uden nybyggeri, der stresser dig. En by, hvor der ikke stables flere kasser, men bygges videre på det, vi har, med det vi har.

En by, hvor åndløs, industriel montage er fortid, og hvor bygningskulturens stemme, håndværkerens opmærksomme øjne og kloge hænder igen bliver kulturbærende fortællere om, hvem vi er, og hvad vi er rundet af.

Du har haft travlt København, alt for travlt. Sæt tempoet ned, træk vejret, luk øjnene og

Når det i fremtiden handler om at genbruge og bygge videre på det vi har, bliver det vigtigt at uddanne dygtige håndværkere. Håndværket er en kulturbærer, en samfundsmæssig hjørnesteen, vi har brug for at vedligeholde og udvikle, mener Erik Brandt Dam. Her ses de to murere John Krimme Larsen og Christian Pedersen Karl. A. Hansen A/S. Foto: Anders Hviid-Haglund

lad tankerne flyve. Vi er alligevel løbet tør for inspiration og tilstrækkelig gode argumenter for at bruge og forbruge planetens ressourcer, som vi gør.

København, du har et langt liv bag dig og et endnu længere foran dig, hvis du passer godt på dig selv. Der er ikke noget du skal nå, kun noget, du skal huske: At arv både er noget vi får, og noget vi giver. Tag byen tilbage fra parasitter, der snylter på dig. Tænk på kommende generationer – giv dem håb og plads til at

drømme, ikke kun et åg at bære.

Den, der bevæger sig langsomt, kommer længst, siger et gammelt ordsprog. Det er virkeligheden i dag.

Træk vejret igen, København, og luk nu dine øjne op.

Det er din, min og vores fremtid, der er på spil.

Erik Brandt Dam har bedt Martin Zerlang, professor ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns Universitet, skrive en kommentar til indlægget.

Martin Zerlang: Ligesom have lider under iltsvind, lider vores byer

Under asfalten stranden! Optimismen bobler i det gamle slagord.

Blandt developere af enhver art synes optimismen snarere at boble, når de trækker et lag asfalt over stranden, over marken, over hvad som helst.

Og det kan åbenbart kun gå for langsomt.

Ved indgangen til Amager hæver en ufærdig skyskraber sig op som en påmindelse om problemerne i hastværk, sjuksk og snyd. Her er problemet ikke så meget asfalt, som beton, dårlig beton.

Men problemet er det samme. Ligesom vores fjorde, have og søer lider under iltsvind, lider vores byer – eller skal vi nøjes med at kalde dem bebyggede arealer – af stigende iltsvind.

Af og til er den bedste vej til at sikre at noget kan være ved at lade det være. Så jo: Træk vejret, København.

Gustav Brade: Gør tekniske anlæg til byens nye legepladser

Af GUSTAV BRADE, Director for Strategic Urban Development, Henning Larsen
Debat 15. NOV. 2023

Der bør reserveres plads til tekniske anlæg i byen, men man skal også kræve, at de ikke kun opvarmer vores huse, men også vores byrum med nye funktioner og æstetik, skriver Gustav Brade i denne ellefte udgave af 'Come on Copenhagen'.

I disse måneder finpudser Københavns Kommune det sidste på kommuneplanstrategien, der vil danne grundlag for næste års kommuneplan. Denne strategi vil sætte retningen for byudviklingen

i vores elskede hovedstad de kommende 10 år. Samtidig er den nye klimaplan under behandling, og det er klart, at byudvikling og klimatiltag ikke kan adskilles.

Der er mange lovende muligheder for at integrere de to planer, og et område, der står klart, er vores fælles energiforsyning. Københavns succes som en international grøn foregangsby skyldes i høj grad en ambitiøs ejerstrategi, der over de seneste 15 år har omstillet en betydelig del af energiforsyningen fra fossile brændstoffer til mere bæredygtige alternativer.

Nu står vi over for nye og mere fleksible teknologier, der kan fortsætte denne udvikling.

Fra Aarhus Rewater projektet (Henning Larsen for Aarhus Vand): Integrering af et spildevandsanlæg i den tætte by på Aarhus Havn. Anlægget bliver en rekreativ park frem for et lukket industriområde. Rending: Henning Larsen

Tekniske anlæg kan udgøre en barriere

Et eksempel herpå er udrulningen af varmepumper i den tætte by, en teknologi der kan tilsluttes direkte til elnettet og forbedre vores kollektive opvarmning. Dog er dette ofte en udfordrende opgave, på trods af teknologiens fleksibilitet og næsten støjfri karakter, grundet problemer med placering.

Ifølge Princip 3 i Copenhagen Lessons, der understreger vigtigheden af at bruge eksisterende strukturer, kan designet af tekniske anlæg udgøre en barriere. Hvem ønsker at være nabo til en transformerstation eller at have en varmeveksler i baghaven?

Byudvikling må ikke udslette grønne områder

Princip 4 understreger, at ingen byudvikling må udslette grønne områder. Derfor er det nødvendigt at pålægge nye energiformer i byens design- og funktionskrav.

Hvorfor skal vores varmepumper ikke også fungere som legepladser? Og kan

spildevandsanlæg ikke integreres i parker og grønne områder eller blive til moderne, funktionelle kunstværker?

Og princip 5 betoner vigtigheden af at prioritere naturlige økosystemer og fødevarerproduktion uafhængigt af byggeri. Derfor bør der reserveres plads til tekniske anlæg i byen.

Det skal samtidig kræves, at de ikke kun opvarmer vores huse, men også varmer vores byrum og omgivelser med nye funktioner og en ny æstetik.

Gustav Brade har bedt Ane Cortzen, arkitekt og tv-vært, skrive en kommentar til indlægget.

Ane Cortzen: Faren ved krydsprogrammering er at sætte sig mellem to stole

Åh, ja - krydsprogrammering er et yndlingsbegreb hos danske arkitekter. Stærkt tilskyndet af Rem Koolhaas og OMA's rebelske tanker fra 00'erne, hvor blandingen af funktioner ikke kunne være vild nok. Jeg tænker på det hver eneste gang jeg går op ad trappen i Blox og bliver konfronteret med svedige vægtløftere på vej mod udstillingsrummet.

Det er en smuk tanke: at lukke de rustne låger op til byens energianlæg og lade livet rykke ind.

Faren består i at sætte sig mellem to stole - så hverken anlægget eller legepladsen bliver særlig gennemførte.

Det kræver, ligesom alt andet, både mod, omhyggelighed og mere end den økonomiske standard ramme, hvis Henning Larsens visioner skal kunne realiseres.

COME ON COPENHAGEN | DECEMBER

København, lad os transformere i stedet for at bygge nyt

Af 3XN

Debat 29. NOV. 2023

København, du ser dig selv som en bæredygtig by, men du halter langt efter andre europæiske hovedstæder, når det kommer til transformation i byggeriet.

Når vi bygger i London og Paris kan man ikke bare få lov at rive ned og bygge nyt. Her kræves det af arkitekter og bygherrer, at vi genanvender så meget af den eksisterende bygningsmasse som muligt i nybyggeri.

Genbrug har aldrig været mere hipt. For alle har efterhånden fundet ud af, at man både kan

gøre en god klima-gering og en god handel. De samme fordele hersker i byggebranchen. Her giver transformation både miljømæssige og økonomiske fordele, i stedet for at rive ned og bygge nyt.

Det er på tide, at vi indser, at transformation ikke betyder begrænsninger – tværtimod. En grim bygning kan sagtens transformeres til en smuk bygning. Det handler blot om at finde de konstruktive kvaliteter i de eksisterende bygninger.

På Kreta har 3XN transformeret et 3-stjernet hotel fra 70'erne til det moderne 5-stjernede Hotel Niko. Foto: Arkivbillede / Rasmus Hjortshøj.

København, du har behov for en lovgivning der sikrer, at vi bygger videre på det, vi allerede har.

3XN har bedt Michael Thouber, cand.mag. og direktør på Kunsthal Charlottenborg, skrive en kommentar til indlægget:

Boligmagasiner svømmer over af reportager om smukke, kreative og funktionelle om- og udbygninger af parcelhuse i forstæder over hele Danmark. De færreste køber et hus til sig selv, og starter med at rive det ned. Tanken om at bruge den samme fremgangsmåde i de

større byggerier i byerne virker oplagt. For ud over at reducere klimaaftrykket kan det at bygge videre på noget eksisterende være et benspænd, som i sidste ende kan give en mere kreativ og mangfoldig arkitektur i vores hovedstad.

Line Barfod: Vi skal have alle med, hvis vi skal ændre verden

Af Line Barfod, teknik- og miljøborgmester i Københavns Kommune
Debat 29. NOV. 2023

“Værdighed og deltagelse for alle mennesker er fundamental i arkitekturen. Der er ingen skønhed i eksklusion.”

Sådan lyder det første af de ti principper for eftertidens byudvikling, Copenhagen Lessons, som kom ud af UIA Verdenskongressen for arkitekter i sommers. Jeg synes, det er en meget smuk pointe, som er helt central for, hvad arkitekturen skal kunne. Vi skal have alle

med, hvis vi skal ændre verden. København har for over 10 år siden sat sig det mål at blive verdens første CO2-neutrale hovedstad i 2025 gennem et dobbelt mål om at afbøde virkningerne af klimaforandringerne og samtidig vise, at det er muligt at kombinere udvikling og øget livskvalitet med lavere CO2-udledning. Vi når ikke helt målet, men vi er nået ganske langt. Og for at komme helt i mål i de kommende år har vi brug for københavnernes vilje til at blande sig og deltage i byens udvikling – og vi har brug for arkitekternes kreative ideer, nye byggemetoder og materialer.

Teknik- og miljøborgmester Line Barfod til den officielle åbning af Arkitekturhovedstad 2023, ved pavillonen Reflections in Common på Kongens Nytorv. Foto: Københavns Kommune.

I løbet af året som Arkitekturhovedstad har vi set en kæmpe gejst blandt københavnere – ikke mindst de unge – til at diskutere byens udvikling. Vi har strålende eksempler på arkitekternes evne til at tænke nyt og udfordre de eksisterende betingelser. For eksempel BoligVærkstedet på Godsbaneterrænet, der viser, hvordan man kan spare markant på CO2 ved blandt andet at bruge jordskruer i stedet for betonfundament. Eller de forskellige pavilloner rundt om i byen, der på hver deres måde har åbnet for refleksioner om bæredygtighed, tilgængelighed og nye boformer, der skaber plads til alle.

Alt det skal vi tage med videre, når vi udvikler hovedstaden. Vi skal stille høje krav til byggematerialer og cirkulær økonomi. Vi skal genanvende alt restbyggeaffald fra byggepladser, planlægge byggepladslogistik for at sikre lave transportbehov og have et højt fokus på genbrug af eksisterende

bygningskonstruktioner frem for at rive ned. Faktisk mener jeg, at vi skal gøre som flere andre byer i Europa allerede har gjort, at gøre renovering og ombygning til reglen og nedrivning og nybyg til undtagelsen.

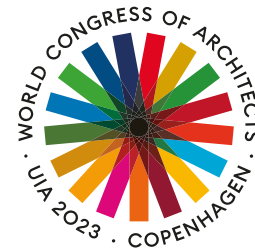
København er forpligtet til at fremme cirkulære byggemetoder, herunder kortlægning af materielle ressourcer sammen med en række private partnere på tværs af fire europæiske byer. Hvis vi skal yde et væsentligt bidrag til emissionsneutralitet i 2025, skal vi tænke radikalt anderledes om vores byers ansvar i fremtiden.

Men som vi debatterede under UIA Verdenskongressen, er dette ikke noget vi i København kan gøre alene. Lad mig gentage budskabet fra Copenhagen Lessons: "Værdighed og deltagelse for alle mennesker er fundamental i arkitekturen. Der er ingen skønhed i eksklusion." Det kræver samarbejde på tværs af landegrænser og med mange forskellige aktører fra det politiske, byggebranchen, græsrodder og borgere. Og ikke mindst skal vores unge være med til at udvikle ideer og fremtidens løsninger, da det er dem som skal arve byen efter os. Kom nu København – du kan godt blive en bæredygtig by vi vil være stolte af at overlade til den næste generation.

UNESCO-UIA
World Capital of Architecture
COPENHAGEN 2023
www.arkitekturhovedstad2023.dk

Byrummonitor

Bilag 2

NM/ICH/AB/Final

Copenhagen Lessons

10 principles to build on:

1. Dignity and agency for all people is fundamental in architecture, there is no beauty in exclusion.
2. People at risk of being left behind must be accommodated first when we construct, plan, and develop the built environment.
3. Existing built structures must always be reused first.
4. No new development must erase green fields.
5. Naturel ecosystems and food production must be sustained regardless of the built context.
6. No virgin mineral material must be used in construction when reuse is possible.
7. No waste must be produced or left behind in construction.
8. When sourcing materials for construction, local renewable materials come first.
9. In everything we build, carbon capture must exceed carbon footprint.
10. When developing, planning, and constructing the built environment, every activity must have a positive impact on water ecosystems and clean water supply.

**Henning
Larsen** —

RAMBOLL

KOMITÉEN UIA 2023 COPENHAGEN

www.uia2023cph.org
uia2023cph@uia2023cph.org

Aabenraa 34
DK – 1124 Copenhagen K
Denmark

Notat

Bilag 3

Andre events arrangeret af Københavns Kommunes forvaltninger i forbindelse med Arkitekturhovedstad 2023

Økonomiforvaltningen:

- Reception på Københavns Rådhus i forbindelse med UIA-kongressens åbning.
- Tour of Copenhagen – Folkecykelløb med fokus på arkitektur.

Beskæftigelse- og Integrationsforvaltningen:

- Faglig konference om fremtidens bæredygtige kompetencer indenfor byggeri og håndværk.

Kultur- og Fritidsforvaltningen:

- Podcasts om arkitektur i København "Se Op!"
- Udstilling på Rådhuset – Martin Nyrops Tegnestue.
- Aktivisering af Arne Jacobsens pavilloner ved Enghave Plads: Gang i Arnestedet.
- Foredragssække på Københavns Museum om Københavns udvikling og arkitektur.

Børne- og Ungeforvaltningen:

- Podcasts om børn og unges syn på deres bydels arkitektur og byrum.
- videoer om Københavns Kommunes nye skolebyggerier.

Socialforvaltningen:

- Deltagelse i Open House med bygninger på Sundholm.
- Samarbejde med KU Landskab om kurset Urban Intervention Studio, afholdt på Sundholm.

26-02-2024

Sagsnummer i F2
2024 - 1496

Dokumentnummer i F2
121719

Sagsnummer i eDoc
2024-0028188

Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

Notat

Bilag 4

Kommunikation og presse

For at markedsføre Arkitekturhovedstad 2023 til københavnere har projektet anvendt forskellige kommunikationsformater:

Byrumskampagner:

- Tre plakatkampagner i kommunens 200 abribusser (plakatstandere) i januar, marts og september.
- Banner på Rådhuset i forbindelse med renovering. Udsmykningen tegnet af studerende fra Arkitektskolen.
- Gratis postkort (Go Card) kampagne på byens cafeer i januar 2023.
- Informationsplakater ved de 15 verdensmålpavilloner.

Sociale Medier:

- Instagramkonto for Arkitekturhovedstad med ugentlige omtaler af events og byens arkitektur mm.
- Brug af Københavns Kommunes Instagram og Facebook til deling af større events og kampagner.

Kampagnefilm:

- Lanceringsfilm Copenhagen in Common brugt til mobilisering og kendskab.
- Videoserien Sofaarkitekterne, produceret for at skabe debat og omtale på sociale medier.

Mediesamarbejder:

- Indstik i Politiken om Arkitekturhovedstad 2023 i marts 2023.
- Anders And blad med historie om København som World Capital of Architecture og arkitektur formidlet til børn (aftale mellem Egmont og Dansk Arkitektur Center).
- 12 debatterende artikler om København og byens udvikling bragt i Byrummonitor under overskriften Come On Copenhagen (se afsnit om Centrale dagsordner i arkitekturdebatten).

Øvrigt:

- Nyhedsbrev rettet mod partnere og særligt interesserede, udkommet hver 14. dag i 2022 og 2023.
- TMF-Presse har lavet pressemeddelelser i forbindelse med signaturevents.

26-02-2024

Sagsnummer i F2
2024 - 1496

Dokumentnummer i F2
121719

Sagsnummer i eDoc
2024-0028188

Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452